

Skjenkekontroll

Vefsn kommune

FORORD

Revisjon Midt-Norge SA har gjennomført denne forvaltningsrevisjonen på oppdrag fra Vefsn kommunes kontrollutvalg i perioden september 2022 til mai 2023.

Revisjonsteamet har bestått av oppdragsansvarlig Eirik Gran Seim, prosjektmedarbeider Sunniva Tusvik Sæter, og kvalitetssikrere Merete Montero og Mette Sandvik. Revisor har vurdert egen uavhengighet overfor Vefsn kommune, jf. kommuneloven § 24-4 og forskrift om kontrollutvalg og revisjon kapittel 3.

Vi vil takke alle som har bidratt med informasjon i prosjektet. En oversikt over tidligere gjennomførte prosjekter finnes på vår hjemmeside www.revisjonmidt norge.no.

Steinkjer, 17.04.23

Eirik Gran Seim

Oppdragsansvarlig revisor

SAMMENDRAG

- Saksbehandlingstidene for søknader om salgs- og skjenkebevillinger er i henhold til regelen i alkoholforskriften. Saksbehandlingstidene overstiger likevel i enkelte tilfeller bestemmelsen i kommunens alkoholpolitiske retningslinjer.
- Alle innehavere av salgs- og skjenkebevilling i kommunen, samt kommunens kontrollører har gjennomført kurs i alkohollovgivingen slik regelverket krever.
- Alle salgs- og skjenkesteder i kommunen kontrolleres minst én gang i året slik regelverket krever.
- Det samlede antallet kontroller ved salgs- og skjenkesteder i kommunen (uavhengig av antall kontroller ved hver enkelt lokalitet), er likevel ikke i henhold til kravet i alkoholforskriften.
- Rapporter etter gjennomførte kontroller sendes til kommunen kun dersom avvik registreres, noe som ikke er i henhold til bestemmelsen i alkoholforskriften.
- Revisor registrerer for øvrig at kommunen har et pågående arbeid med å omorganisere og forbedre arbeidet med salgs- og skjenkebevillinger, noe som er betryggende med tanke på regeletterlevelsen på området i tiden fremover.

Anbefalinger

Kommunen bør:

- Sørg for at alle søknader om salgs- og skjenkebevillinger behandles innen fristen som er fastsatt i kommunens alkoholpolitiske reglement.
- Sørg for at søknader om salgs- og skjenkebevillinger sendes på høring til alle høringsinstanser som er vedtatt i kommunens alkoholpolitiske retningslinjer.
- Gjøre skriftlige vurderinger om sosialpolitiske hensyn når bevillingssøknader behandles.
- Gjennomføre kurs i alkohollovgivingen også for søkere om alkoholbevilling til enkeltanledning.
- Årlig gjennomføre minst tre ganger så mange kontroller som det er salgs- og skjenkesteder i kommunen.
- Sørg for at rapport fra kontrollene ved salgs- og skjenkesteder sendes til bevillingshaver og kommunen, uavhengig av resultatet av kontrollene.

INNHOLDSFORTEGNELSE

Forord	3
Sammendrag.....	4
Innholdsfortegnelse	5
1 Innledning.....	6
1.1 Bestilling.....	6
1.2 Problemstillinger.....	6
1.3 Metode	6
1.4 Bakgrunn.....	7
2 Tildeling av salgs- og skjenkebevillinger	11
2.1 Problemstilling	11
2.2 Revisjonskriterier.....	11
2.3 Data	11
2.4 Vurdering.....	13
3 Kontroll med salgs- og skjenkebevillinger	16
3.1 Problemstilling	16
3.2 Revisjonskriterier.....	16
3.3 Data	16
3.4 Vurdering.....	18
4 Konklusjoner og anbefalinger	20
4.1 Konklusjon.....	20
4.2 Anbefalinger	20
Vedlegg 1 – Utledning av revisjonskriterier.....	22
Vedlegg 2 – Uttalelse fra kommunedirektør.....	26

Tabell

Tabell 1. Samlet antall kontroller ved salgs- og skjenkesteder i Vefsn kommune. Kilde: Vefsn kommune.	17
---	----

Figurer

Figur 1. Organisasjonskart Vefsn kommune. Kilde: Vefsn kommune.....	9
---	---

1 INNLEDNING

1.1 Bestilling

Kontrollutvalget i Vefsn kommune bestilte den 18.03.22 en forvaltningsrevisjon med tema skjenkekontroll. Kontrollutvalget vedtok revisors prosjektplan i møte 02.09.23 sak 031/22.

1.2 Problemstillinger

Følgende problemstillinger vil bli besvart i rapporten:

- Skjer tildeling av salgs- og skjenkebevillinger i Vefsn kommune i tråd med gjeldende regelverk og kommunale retningslinjer?
- Gjennomfører Vefsn kommune kontroll med salgs- og skjenkebevillinger i tråd med gjeldende regelverk og kommunale retningslinjer?

1.3 Metode

Forvaltningsrevisjonen er gjennomført i henhold til NKRFs¹ standard for forvaltningsrevisjon, RSK 001. Revisor har vurdert egen uavhengighet overfor Vefsn kommune, jf. kommuneloven § 24-4 og forskrift om kontrollutvalg og revisjon kapittel 3.

Datainnsamlingen i dette prosjektet er gjort ved intervju og dokumentgjennomgang.

Dokumentgjennomgangen undersøker blant annet dokumentasjon av:

- Kurs i alkohol-lovgivingen for bevillingshavere og kontrollører
- Gjennomførte kontroller ved bevillingssteder
- Saksbehandlingstider for salgs- og skjenkebevillinger
- Kommunens alkoholpolitiske retningslinjer 2020-2024

Dokumentasjonen er basert på materiale som er lastet opp i delt gruppe på Teams av kommunen.

---

¹ NKRF er en faglig interesseorganisasjon og et kompetanseorgan for kontroll og revisjon av kommunal/offentlig virksomhet, www.nkrf.no

Dokumentasjonen på saksbehandlingstider er en oversikt som utarbeidet av kommunen selv, og er ikke basert på en selvstendig arkivgjennomgang av revisor.

Det har vært en ryddig og effektiv dialog med kommunen. Kommunen har vært åpen om at ikke alle områder av arbeidet med skjenkebevillinger er i henhold til regelverket. Revisor vurderer det derfor som unødvendig å utføre en selvstendig arkivgjennomgang for å etterprøve de opplysningene som er oversendt fra kommunen.

Følgende personer er intervjuet:

- Kommunedirektøren
- SLT-koordinator
- Kommuneadvokaten
- Prosjektkoordinator

Disse personene har førstehåndskjennskap til kommunens arbeid med skjenkebevillinger. Intervjuinformasjon fra personer som sitter med det daglige ansvaret for tjenesteområdet og har inngående kunnskap om arbeidet som utføres, er en viktig datakilde. Revisor har i tillegg til intervjuene hatt en dialog på telefon og epost med SLT-koordinator, prosjektkoordinator og leder fellestjenester, og fått avklaringer underveis. Dataene fra intervju var, i kombinasjon med dokumentasjon fra kommunen, relevante (gyldige, valide) og tilstrekkelige for å svare på problemstillingene i forvaltningsrevisjonen. Informantene har i etterkant verifisert informasjonen som kom frem under intervju.

Dokumentgjennomgangen er viktig for å se hvordan og om kommunen kan dokumentere planer, rutiner og lignende. Intervju er egnet til å supplere, forklare og utdype dataene vi finner i dokumentasjonen.

Merk for øvrig at kommunen ikke måles etter regelverket på dette lovområdet i sin helhet, men etter et utvalg av reglene på dette lovområdet.

1.4 Bakgrunn

Det er i hovedsak kommunene som har ansvaret for å gi bevilling til salg- og skjenkesteder, jf alkoholoven § 1-7.

Kommunene er også gitt myndighet til å kontrollere utøvelsen av salgs- og skjenkebevillingene, jf. alkoholforskriften § 9-1.

Kommunen er dessuten pålagt å utarbeide en alkoholpolitisk handlingsplan, jf. alkoholoven § 1-7d, heretter omtalt om kommunens alkoholpolitiske retningslinjer. Disse alkoholpolitiske

retningslinjene, som i Vefsn kommune er vedtatt for perioden 2020 til 2024, er én av kildene til kriteriene som kommunen måles etter i denne forvaltningsrevisjonen. Kommunens alkoholpolitiske retningslinjer er på enkelte områder strengere enn reglene i lov og forskrift. For eksempel er kravet til saksbehandlingstid for søknader om salgs- og skjenkebevilling 4 måneder jf. alkoholloven § 1-11. Kommunens alkoholpolitiske retningslinjer fastsetter en frist for saksbehandling på 2 måneder. Dette innebærer at enkelte undersøkte forhold i denne forvaltningsrevisjonen kan innebære brudd på kommunens interne retningslinjer, men ikke brudd på lov eller forskrift.

SLT-koordinator har frem til nylig hatt det praktiske ansvaret for alt som har med skjenking å gjøre, både utstedelse av bevillinger og kontroll med hvordan disse utøves. SLT-koordinatoren er plassert i kommunens fagstab, og rapporterer til kommunens strategiske ledelse, som vist i organisasjonskartet nedenfor.

Kommunen har nylig iverksatt en omorganisering av arbeidet med bevillingssaker. Omorganiseringen består i at en prosjektkoordinator tar over en del av arbeidet med bevillingssaker som før ble utført av SLT-koordinator.

Figur 1. Organisasjonskart Vefsn kommune. Kilde: Vefsn kommune

Kommunen har egne skjenkekontrollører, dette er en gruppe personer som har dette som bigeskjeft og har hatt vervet gjennom mange år. Kommunen har ansvar for avlønning av disse, gjennomgang av rapporter osv. Kommunen har også kontakt med Digitale Helgeland² og flere andre aktører om å digitalisere hele saksgangen. Hvis det oppstår juridiske utfordringer, drøftes dette med kommuneadvokaten.

Kommuneadvokaten har vært kommuneadvokat i 12 år og har det formelle, overordnede ansvaret for kommunens skjenkebevillinger. I praksis har all saksbehandling vært utført av SLT-koordinator siden januar 2021. Kommuneadvokaten har blitt involvert når det har vært behov for å drøfte noe. Da kommuneadvokaten startet i jobben hadde han en advokatfullmektig med stor interesse for fagfeltet, som lagde retningslinjer og struktur. Siden

² Digitale Helgeland er et samarbeidsprosjekt om digitalisering av arbeidet innen kommunenes tjenesteområder. Deltakerkommunene er: Alstahaug, Bindal, Brønnøy, Dønna, Grane, Hattfjelldal, Hemnes, Herøy, Leirfjord, Nesna, Rana, Sømna, Træna, Vefsn, Vega og Vevelstad. Prosjektet startet formelt opp i midten av januar 2020.

hun sluttet, har det vært ulik grad av oppfølging og avsetting av ressurser, ifølge SLT-koordinator. Samtidig har det vært få klagesaker.

Det har ikke vært avsatt nok og faste ressurser til dette oppdraget, noe som har ført til stort arbeidspress på den som har hatt oppdraget, ifølge SLT-koordinator.

Arbeidet med skjenkesaker er delegert til administrasjonen og behandles ikke politisk. Kun eventuelle klagesaker går til politisk behandling. Når det kommer opp saker som kan komme i media, er det dialog med ordfører slik at hun kan være forberedt på henvendelser om saken.

2 TILDELING AV SALGS- OG SKJENKEBEVILLINGER

2.1 Problemstilling

- Skjer tildeling av salgs- og skjenkebevillinger i Vefsn kommune i tråd med gjeldende regelverk og kommunale retningslinjer?

2.2 Revisjonskriterier

- Søknad om salgs- eller skjenkebevilling skal behandles av kommunen innen to måneder.
- Søknader om salgs- eller skjenkebevilling skal sendes på høring til instanser beskrevet i alkoholpolitiske retningslinjer kapittel 2.2.3.
- Sosialpolitiske forhold skal hensyntas ved behandling av søknader om salgs- og skjenkebevillinger, og dette bør dokumenteres skriftlig.
- Kommunen skal sikre at søker har bestått kunnskapsprøve før søknad om salgs- og skjenkebevilling behandles.
- Kommunen skal utstede bevis for bestått kunnskapsprøve til innehaver av salgs- eller skjenkebevilling.
- Ansvarshavende søker for salgs- eller skjenkebevilling for enkeltanledning skal ha deltatt på kurs om regelverket i alkohollovgivingen.

Utleddningen av revisjonskriteriene finnes i vedlegg 1.

2.3 Data

Generelt

Tildeling av bevilling går i en fireårssyklus, og kommunen har hovedbehandling av disse sakene hvert fjerde år. Alle bevillingshavere må søke på nytt hvert fjerde år, jf. kommunens alkoholpolitiske retningslinjer. Saksbehandlingen av disse går stort sett greit, ifølge kommunen. Er det noe spesielt ved en søknad, så skjer det en reell saksbehandling. Hvis ikke skjer det kun en fornying av bevillingen for 4 nye år.

I løpet av året kan det komme andre søknader om bevillinger. Dette gjelder i hovedsak bevillinger til enkeltanledninger. Her kan søknader komme sent og saksbehandlingstiden kan

være lang. Ansatte forteller at det er utfordrende når man ikke har en egen ressurs til skjenkebevillinger. SLT-koordinator tror dette vil bli bedre når prosjektkoordinatoren tar over oppgavene.

Det er utstedt ca. 10-12 bevillinger i 2022, hvorav noen av disse er til skjenkesteder og de fleste til enkeltanledninger.

Saksbehandlingstider ved bevillingssaker

Kommunen fører oversikt over søknader om salgs- og skjenkebevillinger, med informasjon om blant annet søker og saksbehandlingstider.

Oversikten er forelagt revisjonen, og er for søknader om salgsbevillinger oppdatert for perioden 2020 til dags dato. Oversikt over søknader for skjenkebevilling er oppdatert for perioden 2022 til dags dato.

Oversiktene viser at saksbehandlingstider for søknader om **skjenkebevilling** i hovedsak er i henhold til kravet på to måneder, som er fastsatt i kommunens alkoholpolitiske retningslinjer. Gjennomsnittlig saksbehandlingstid er her på litt over 2 uker. Det er i 1 av 40 saker i 2022 og 2023 lengre saksbehandlingstid enn kravet på 2 måneder.

Når det gjelder saksbehandlingstid for søknader om **salgsbevilling**, er saksbehandlingstiden overskredet i noe større grad, med rundt 6 av 31 saker der saksbehandlingstiden er overskredet. Blant disse sakene er saksbehandlingstiden fra noe over 60 dager, og opp til 91 dager.

Praksis for å sende bevillingssaker på høring

To av de åtte høringsinstansene opplistet i kommunens retningslinjer, mottar ikke saker til høring slik som beskrevet. SLT-koordinator opplyser at søknader blir sendt til høring hos de instanser som er relevante for den enkelte sak. Dette er hovedsakelig motivert ut fra kapasitet hos SLT-koordinator. Denne høringspraksisen har vært likedan siden hovedtildeling i 2020. Rollene som SLT-koordinator og barnas talsperson gir godt innsyn i det som skjer relatert til skjenkespørsmål i kommunen.

Sosialpolitiske hensyn ved behandling av bevillingssaker

Kommunen gjør sosialpolitiske vurderinger under behandling av enkelte søknader om skjenkebevilling. Disse vurderingene gjøres imidlertid ikke skriftlig. Det er ifølge SLT-kordinator gitt klare politiske føringer om at kommunen skal ha en positiv innstilling til å innvilge søknader om bevilling.

Vefsn kommune har et stabilt antall skjenke- og salgssteder, og russituasjonen oppfattes ifølge SLT-koordinator som oversiktlig. Det er ingen funn i ungdomsundersøkelser eller lignende som tilsier at det er noen spesielle utfordringer i Vefsn i tilknytning til alkohol.

Kunnskapsprøve for bevillingshaver

Vefsn kommune har, ifølge SLT-koordinator, sikret at alle som har søkt om salgs-/skjenkebevilling har bestått kunnskapsprøve før søknader behandles, og bevis for evt. beståtte prøver har blitt utstedt.

En oversikt over innehavere av samtlige salgs- og skjenkebevillinger i kommunen er blitt forelagt revisjonen. Ifølge oversikten har samtlige bevillingshavere bestått kunnskapsprøve og dette er dokumentert med dato og saksnummer til arkiv for bestått kunnskapsprøve.

Kursbevis for bestått kunnskapsprøve

Det er utstedt signert kursbevis for alle 26 bevillingshavere i kommunen.

Kurs i alkohollovgivningen

Kommunen praktiserer ikke regelen i alkoholpolitiske retningslinjer kapittel 5.2.2. om kursing til søkere om bevilling til enkeltanledning³. Grunner til dette er ifølge SLT-koordinator manglende kapasitet/ ressurser.

2.4 Vurdering

---

³ Med enkeltanledning menes blant annet festivaler og lignende.

Saksbehandlingstider ved bevillingssaker

Flertallet av søknader som salgs- og skjenkebevillinger er behandlet innen fristen på 2 måneder som er fastsatt i kommunens alkoholpolitiske retningslinjer kap 2.2.2, men det finnes likevel unntak:

For søknader om **salgsbevilling** har saksbehandlingstiden for 6 av 40 saker de siste tre år vært lengre enn kravet fastsatt i kommunens retningslinjer.

For søknader som **skjenkebevilling** er det 1 av 31 saker i perioden 2022 til dags dato, som har hatt lengre saksbehandlingstid enn kravet i kommunens retningslinjer.

Praksis for å sende bevillingssaker på høring

Kommunen sender søknader om salgs- og skjenkebevilling på høring til flertallet av høringsinstanser fastsatt i kommunens alkoholpolitiske retningslinjer. To av høringsinstansene har imidlertid ikke mottatt bevillingssaker til høring de siste årene, og praksisen er ikke i henhold til retningslinjene som er vedtatt i kommunens alkoholpolitiske retningslinjer kapittel 2.2.3.

Vurdering av sosialpolitiske hensyn ved behandling av bevillingssaker

Kommunen gjør ikke en skriftlig vurdering av sosialpolitiske hensyn ved behandling av søknader om alkoholbevilling, og forholdet er etter revisors syn ikke i henhold til regelverket.

Kommunen opplyser likevel at det i enkelte saker blir gjort grundige sosialpolitiske vurderinger ved behandling av bevillingssøknader, selv om disse vurderingene ikke gjøres skriftlig.

Kunnskapsprøve for bevillingshaver

Kommunen har gjennomført kunnskapsprøver for samtlige innehavere av salgs- og skjenkebevillinger i kommunen, og dette er i henhold til Alkoholforskriften § 5-1 og § 5-2.

Kursbevis for bestått kunnskapsprøve

Kommunen har utstedt kursbevis som dokumenterer at kunnskapsprøve er bestått for samtlige innehavere av salgs- og skjenkebevillinger i kommunen, og dette er i henhold til Alkoholforskriften § 5-5.

Kurs i alkohollovgivningen

Kommunen gjennomfører ikke kursing til søkere om bevilling til enkeltanledning, noe som er i strid med alkoholpolitiske retningslinjer punkt 5.2.2. Forholdet er likevel ikke i strid med lov eller forskrift.

3 KONTROLL MED SALGS- OG SKJENKEBEVILLINGER

3.1 Problemstilling

- Gjennomfører Vefsn kommune kontroll med salgs- og skjenkebevillinger i tråd med gjeldende regelverk og kommunale retningslinjer?

3.2 Revisjonskriterier

- Hvert enkelt salgs- og skjenkested i kommunen skal kontrolleres minst en gang i året
- Kommunen skal årlig utføre minst tre ganger så mange kontroller som de har salgs- og skjenkesteder
- Kommunen skal sikre at kontrollører har bestått kunnskapsprøve
- Kommunen skal utstede bevis for bestått kunnskapsprøve til kontrollører
- Etter gjennomført kontroll ved salgs- eller skjenkested skal det leveres skriftlig rapport til bevillingsstedet innen en uke, samt til kommunen.

3.3 Data

Generelt

Det er 12 virksomheter med salgsbevilling for alkohol, og 14 virksomheter med skjenkebevilling i kommunen.

Det er i dag SLT-koordinator som gir overordnede føringer for hvilke bevillingssteder som skal kontrolleres gjennom året og hvor mange ganger disse skal kontrolleres. Det er ansatt fem kontrollører som jobber for kommunen gjennom en oppdragsavtale. Innenfor disse rammene bestemmer kontrollørene selv dag og dato. Kontrollørene er godt kjent i lokalsamfunnet, og det hender de roterer med personell i nabokommunen for å sikre anonymitet, men dette forekommer ikke så ofte.

Omfang av kontrollen med salgs- og skjenkesteder

Kommunen fører oversikt over utførte kontroller ved salgs- og skjenkesteder, med dato og sted for de aktuelle kontrollene. Oversikten dokumenterer at alle individuelle bevillingssteder har blitt kontrollert minst én gang i året i perioden 2020, 2021 og 2022.

Det er 26 salgs- og skjenkesteder i kommunen, og kravet tre ganger så mange årlige kontroller som bevillingssteder, blir derfor 78 kontroller. Samlet sett er det etter revisjonens gjennomgang av datamaterialet utført følgende antall kontroller i 2020- 2022:

Tabell 1. Samlet antall kontroller ved salgs- og skjenkesteder i Vefsn kommune. Kilde: Vefsn kommune.

Årstall	Samlet antall kontroller ved salgs- og skjenkesteder
2020	71
2021	58
2022	49

Ifølge SLT-koordinator var antallet kontroller høyere i 2020 og 2021 enn i 2022 på grunn av kontroll av koronatiltak. Det var skjenkekontrollørene som gjennomførte kontroll med koronatiltak, og da ble dette samkjørt med skjenkekontroller.

I utgangspunktet får alle bevillingshavere samme antall kontroller. Dersom man får et konkret tips eller kontrollør er usikker, tar man en ny runde. Dette er ikke formalisert. Det er sjelden det kommer tips om regelbrudd hos bevillingshaver.

Gjennomføring av kunnskapsprøve for kontrollører

Alle kontrollører har gjennomført kunnskapsprøve om alkohollovgivningen i regi av kommunen, og dokumentasjon på dette er forelagt for revisjonen.

Kursbevis for bestått kunnskapsprøve til kontrollører

Kommunen har dokumentert bestått kunnskapsprøve med kursbevis for alle kontrollører.

Rapport etter gjennomførte kontroller

Rapport etter gjennomførte kontroller skrives ifølge SLT-koordinator på gjennomslagspapir og leveres til bevillingsstedet der og da.

Det er kun dersom avvik registreres, at rapport leveres videre til kommunen. Dersom alt er greit, sendes det altså ikke rapport til kommunen.

Det har vært prioritert å forenkle saksbehandling i forbindelse med kontroll og bevilling. Kommunen har gitt oppdrag til Prokom⁴ om å digitalisere skjema for salgs- og skjenkekontroll. Ett skjema er klart, de to andre er ikke ferdigstilt ennå.

Som følge av dette arbeidet vil det i løpet av våren 2023 være på plass en digital løsning som kontrollørene skal bruke blant annet for å dokumentere observerte forhold ved kontrollene som gjennomføres. Når dette systemet er på plass, vil det automatisk sendes rapport til kommunen om resultatet av de enkelte kontrollene, også i de tilfellene hvor det er intet å bemerke.

3.4 Vurdering

Omfang av kontroll med salgs- og skjenkesteder

Alle salgs- og skjenkesteder har i perioden 2020-2022 blitt kontrollert individuelt minst én gang i året, noe som er i henhold til alkoholforskriften § 9-7 andre setning.

Det samlede antallet kontroller som er gjennomført årlig av kommunen, er:

- 71 kontroller i 2020
- 58 kontroller i 2021
- 49 kontroller i 2022

Dette er lavere enn kravet på 78 årlige kontroller hjemlet i alkoholforskriften § 9-7, tredje setning. Samlet antall årlige kontroller er altså ikke i henhold til regelverket.

Gjennomføring av kunnskapsprøve for kontrollører

---

⁴ Leverandør av digitale løsninger og tjenester til offentlig sektor.

Kommunen har gjennomført kunnskapsprøver i alkohollovgivingen for alle kontrollører, og kommunens arbeid på dette området er i henhold til alkoholforskriften § 5-1 og § 5-2.

Kursbevis for bestått kunnskapsprøve til kontrollører

Kursbevis for bestått kunnskapsprøve om alkohollovgivingen er utstedt for samtlige kontrollører i kommunen, og kommunens arbeid på dette området er i henhold til alkoholforskriften § 5-5.

Rapport etter gjennomførte kontroller

Dagens praksis for rapport etter gjennomførte kontroller er ikke i henhold til alkoholforskriftens § 9-7, som fastslår at rapport skal sendes til det aktuelle salgs- eller skjenkestedet samt til bevillingsmyndigheten. Slik revisjonen forstår bestemmelsen skal rapport sendes til salgs/skjenkested samt til kommunen, uavhengig av resultatet av kontrollen.

Kommunens pågående arbeid med en digital løsning for rapporter, som skal være på plass i løpet av våren 2023, vil imidlertid innebære at forholdene påpekt ovenfor vil bli i henhold til regelverket.

4 KONKLUSJONER OG ANBEFALINGER

4.1 Konklusjon

Det er enkelte mangler ved kommunens arbeid med **tildeling** av salgs- og skjenkebevillinger, blant annet når det gjelder saksbehandlingstider, høringsrunder samt vurdering av sosialpolitiske forhold. Manglene vurderes av revisor til å være av mindre alvorlighetsgrad. De påpekte forholdene er mangler jf. kommunens interne reglement, og utgjør ikke noe brudd på lov eller forskrift.

Kommunens arbeid med kunnskapsprøver for bevillingshavere er i henhold til alkoholforskriften.

Når det gjelder kommunens **kontroller** med salgs- og skjenkebevillinger, gjennomføres disse ikke i det omfanget som alkoholforskriften krever. Regelverket om utarbeidelse av rapport etter salgs- og skjenkekontroller er heller ikke fulgt. Alle kontrollørene har imidlertid den opplæringen som alkoholforskriften krever, og kommunen har dokumentert dette i henhold til alkoholforskriften.

Revisor registrerer for øvrig at kommunen har et pågående arbeid med å omorganisere og forbedre arbeidet med salgs- og skjenkebevillinger, noe som er betryggende med tanke på regeletterlevelsen på området i tiden fremover.

4.2 Anbefalinger

Kommunen bør:

- Sørge for at alle søknader om salgs- og skjenkebevillinger behandles innen fristen som er fastsatt i kommunens alkoholpolitiske reglement.
- Sørge for at søknader om salgs- og skjenkebevillinger sendes på høring til alle høringsinstanser som er vedtatt i kommunens alkoholpolitiske retningslinjer.
- Gjøre skriftlige vurderinger om sosialpolitiske hensyn når bevillingssøknader behandles.
- Gjennomføre kurs i alkohollovgivningen også for søkere om alkoholbevilgning til enkeltanledning.

- Årlig gjennomføre minst tre ganger så mange kontroller som det er salgs- og skjenkesteder i kommunen.
- Sørg for at rapport fra kontrollene ved salgs- og skjenkesteder sendes til bevillingshaver og kommunen, uavhengig av resultatet av kontrollene.

VEDLEGG 1 – UTLEDNING AV REVISJONSKRITERIER

Ifølge forskrift om kontrollutvalg og revisjon (§15) skal det etableres revisjonskriterier for gjennomføring av forvaltningsrevisjon. Revisjonskriterier er de krav og forventninger som forvaltningsrevisjonsobjektet skal revideres/vurderes i forhold til. Disse kriteriene skal være begrunnet i, eller utledet av, autoritative kilder innenfor det reviderte området. Slike autoritative kilder kan være lov, forskrift, forarbeider, rettspraksis, politiske vedtak (mål og føringer), administrative retningslinjer, samt statlige føringer og praksis. I denne forvaltningsrevisjonen har vi benyttet oss av følgende kilder til revisjonskriterier:

Problemstilling 1:

Kilde til kriterie: Alkoholpolitiske retningslinjer 2020-2024 Vefsn kommune, kap 2.2.2: «Kommunen har inntil to måneder på å behandle en søknad om salgs- eller skjenkebevilling. Fristen løper fra det tidspunkt all nødvendig dokumentasjon har kommet inn til kommunen. Fristen gjelder tilsvarende for endring av salgs- og skjenkebevilling.

Ved komplekse saker kan fristen forlenges én gang. Forlengelsen skal begrunnes, og søkeren skal få begrunnelsen før den opprinnelige fristen er ute.»

Kriterie: Søknad om salgs- eller skjenkebevilling skal behandles av kommunen innen to måneder

Kilde til kriterie: Alkoholpolitiske retningslinjer 2020-2024 Vefsn kommune 2.2.3 «Saksbehandling - søknad om ny salgs- og skjenkebevillinger og ny bevillingsperiode

Etter at søknad med nødvendig dokumentasjon er mottatt, skal kommunen så raskt som mulig sende søknad på høring. Søker får kopi og holdes oppdatert på saksbehandlingstid.

Søknaden sendes på høring til følgende instanser:

- politiet
- skattemyndighetene
- kemner
- rustjenesten
- Drevjamoen militærleir

- Arbeidstilsyn
- Mattilsyn
- Brannvesen og plan- og utvikling»

Kriterie: Søknader om salgs- eller skjenkebevilling skal sendes på høring til instanser beskrevet alkoholpolitiske retningslinjer kap 2.2.3

Kilde til kriterie: Alkoholpolitiske retningslinjer 2020-2024 kap 2.6 Sosialpolitiske hensyn:

«Vefsn kommune skal til en hver tid ta sosialpolitiske hensyn med i vurderingen når nye bevillinger blir gitt. Slike hensyn kan være skjenketetthet i området, eksisterende tilgjengelighet i kommunen totalt, områdets formål (boligområde, område hvor barn og unge ferdes i stor grad) mv. Sosialpolitiske hensyn skal også være med i vurderingen når skjenketider vedtas.»

Forvaltningsloven § 24 første setning: «Enkeltvedtak skal grunngis. Forvaltningsorganet skal gi begrunnelsen samtidig med at vedtaket treffes.»

Forvaltningsloven § 25: «I begrunnelsen skal vises til de regler vedtaket bygger på, med mindre parten kjenner reglene. I den utstrekning det er nødvendig for å sette parten i stand til å forstå vedtaket, skal begrunnelsen også gjengi innholdet av reglene eller den problemstilling vedtaket bygger på.»

Kriterie: Sosialpolitiske forhold skal hensyntas ved behandling av søknader om salgs- og skjenkebevillinger, og dette bør dokumenteres skriftlig.

Kilde til kriterie:

Alkoholforskriften § 5-2 første ledd: «Kommunen er ansvarlig for å avholde kunnskapsprøver for styrere og stedfortredere i virksomheter som har eller søker om kommunal salgs- eller skjenkebevilling, og for sine kontrollører.»

Alkoholpolitiske retningslinjer 2020-2024 kap 2.8.1 Avleggelse av prøven:

«Kunnskapsprøve om alkoholloven skal være avlagt og bestått før søknad om salgs- eller skjenkebevilling tas til behandling.

Det betales et gebyr til kommunen for avleggelse av prøven, jfr. forskrift om omsetning av alkoholholdig drikk, § 5-6, p.t. kr. 300,-. I henhold til forskriften skal beløpet være betalt før prøven avlegges.

I henhold til forskriftens § 5-5 skrives det ut bevis for bestått prøve.»

Kriterie: Kommunen skal sikre at søker har bestått kunnskapsprøve, før søknad om salgs- og skjenkebevilling behandles

Kilde til kriterie: Alkoholforskriften § 5-5: «Ved bestått prøve utsteder bevillingsmyndigheten bevis som dokumenterer at kunnskapskravet er oppfylt.»

Kriterie: Kommunen skal utstede bevis for bestått kunnskapsprøve til innehaver av salgs- og skjenkebevilling.

Problemstilling 2:

Kilde til kriterie: Alkoholforskriften § 9-7: «Salgs- og skjenkestedene skal kontrolleres så ofte som behovet tilsier. Hvert sted skal kontrolleres minst en gang årlig. Kommunen skal årlig utføre minst tre ganger så mange kontroller som de har salgs- og skjenkesteder.»

Kriterie: Hvert enkelt salgs- og skjenkested i kommunen skal kontrolleres minst en gang i året

Kilde til kriterie: Alkoholforskriften § 5-1: «Styrer, stedfortreder og kontrollør må ha dokumentert kunnskap om alkoholloven og bestemmelser gitt i medhold av den. Dette kravet er oppfylt ved bestått kunnskapsprøve etter bestemmelsene i dette kapitlet»

Kriterie: Kommunen skal sikre at kontrollører har bestått kunnskapsprøve

Kilde til kriterie: Alkoholforskriften § 5-5: «Ved bestått prøve utsteder bevillingsmyndigheten bevis som dokumenterer at kunnskapskravet er oppfylt»

Kriterie: Kommunen skal utstede bevis for bestått kunnskapsprøve til kontrollører.

Kilde til kriterie: Alkoholforskriften § 9-7: «

Salgs- og skjenkestedene skal kontrolleres så ofte som behovet tilsier. Hvert sted skal kontrolleres minst en gang årlig. Kommunen skal årlig utføre minst tre ganger så mange kontroller som de har salgs- og skjenkesteder.»

Kriterie: Kommunen skal årlig utføre minst tre ganger så mange kontroller som de har salgs- og skjenkesteder

Kilde til kriterie: Alkoholforskriften § 9-6: «Skriftlig rapport sendes snarest mulig – og innen en uke – til salgs- eller skjenkestedet med adgang for bevillingshaveren til å uttale seg innen to uker.

Rapportene sendes bevillingsmyndigheten. Rapporter fra steder med statlig bevilling skal sendes via kommunal bevillingsmyndighet. Salgs- eller skjenkestedets uttalelse til rapporten skal følge med.»

Kriterie: Etter gjennomført kontroll ved salgs- eller skjenkested skal det leveres skriftlig rapport til bevillingsstedet innen en uke, samt til kommunen.

VEDLEGG 2 – UTTALELSE FRA KOMMUNEDIREKTØR

En foreløpig rapport ble sendt på høring til kommunedirektøren i Vefsn kommune. Kommunens høringssvar mottatt 11.04.23, er vedlagt i kursiv nedenfor.

«Kommentarer fra Vefsn kommune vedr. forvaltningsrevisjon bevillingssaker

Kommunen er i en situasjon der vi stadig må gjøre innsparinger og effektivisere. Dette gjelder også for området alkohol og tobakk. En konsekvens av de stadige nedskjæringene hele organisasjonen har gjennomført det siste tiåret, er at medarbeidere blir pålagt å utføre arbeidsoppgaver selv om de ikke har ledig kapasitet. Vi vil se nøye på anbefalingene i revisjonen og sørge for at nødvendige ressurser blir stilt til rådighet. Den totale arbeidsmengden som blir nedlagt på området skjenke-/salgsbevilling tilsvarer ca. ett årsverk hvis vi ser kontroller og saksbehandling under ett. Dette er et lite og «snevert» område.

I forbindelse med korona ble det gjennomført en rekke kontroller. Hvert salgssted hadde typisk salgskontroll alkohol eller tobakk i kombinasjon med en samtidig Covid-kontroll. De aller fleste av disse kontrollene var uten eller bare med anmerkinger uten vesentlig betydning. Kommunen brukte store ressurser på disse kontrollene og mange næringsdrivende ble utsatt for svært mange kontroller.

Her er våre kommentarer til noen av punktene i rapporten:

Side 4, pkt. 5:

«Rapporter etter gjennomførte kontroller sendes til kommunen kun dersom avvik registreres, noe som ikke er i henhold til bestemmelsen i alkoholforskriften»

Side 17 andre avsnitt (rapport etter gjennomførte kontroller):

«Det er kun dersom avvik registreres, at rapport leveres videre til kommunen. Dersom alt er greit, sendes det altså ikke rapport til kommunen.»

Side 18 tredje overskrift (Rapport etter gjennomførte kontroller):

«...skal rapport fra kontrollene ved salgs- og skjenkesteder sendes til bevillingshaver og kommunen, uavhengig av resultatet av kontrollene.»

Kommentar: Alle rapporter blir skrevet på et kontrollskjema. Fram til nå har vi bruk gjennomslagsark for dette skjema. Praksis er at kontrollørene har gitt skjenke-/ salgsstedet en gjenpart av kontrollskjemaet/rapporten før de forlot stedet etter endt kontroll. Det lages ingen

andre rapporter fra kontrollene. Alle rapporter fra kontrollører etter gjennomførte kontroller (altså originalen på kontrollskjema/gjennomslagsarket) er blitt sendt til kommunen og lagret i kommunes systemer. Hvis kontrollørene har rapportert avvik i skjemaet, har saksbehandler igangsatt saksbehandling etter lov og forskrift. Der det ikke er funnet avvik, har bevillingshaver kun mottatt en gjenpart av skjemaet fra kommunen der det fremgår dato for gjennomført kontroll, hva som er kontrollert og at ingen avvik er funnet. I disse tilfellene er det ikke grunnlag for videre saksbehandling.

Side 4, pkt. 5:

«Revisor registrerer for øvrig at kommunen har et pågående arbeid med å omorganisere og forbedre arbeidet med salgs- og skjenkebevillinger, noe som er betryggende med tanke på regeletterlevelsen på området i tiden fremover.»

Kommentar:

I revisjonsrapporten omtales et pågående arbeid med «omorganisering» av saksfeltet. Avdelingen vil påpeke at det vi egentlig snakker om, er en annen fordeling av oppgaver internt i SLT-teamet. Det er ikke blitt tilført nye ressurser til arbeidet med salgs- og skjenkebevillinger, kun intern bytting av arbeidsoppgaver mellom saksbehandlere som allerede har for mye å gjøre. Derimot er det korrekt at kommunen utfører et forbedringsarbeid med utvikling av elektroniske hjelpemidler og endring av rutiner. Vi arbeider med å lage nye digitale verktøy og bedre rutiner for arbeidet med salgs- og skjenkebevillinger.

Denne utprøvsperioden vil være i 2023 og 2024. Etter dette må kommunen gjøre nye vurderinger om organisering av arbeidet.»

Hovedkontor: Brugata 2, Steinkjer

Tlf. 907 30 300 - www.revisjonmidtnorge.no